NORGES HUSFLIDSLAG

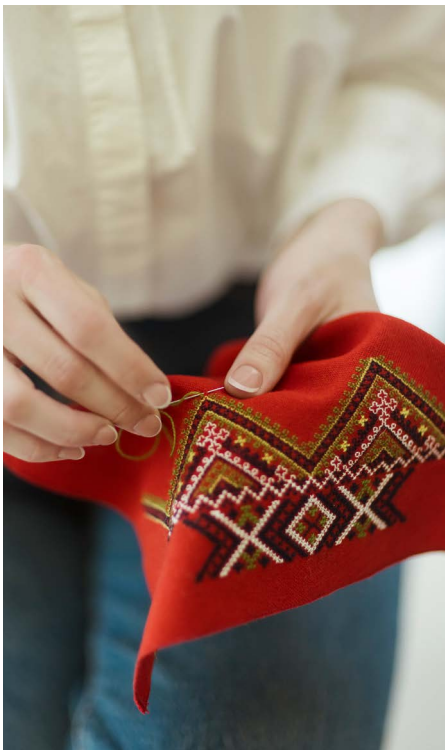

Foto: Astrid Waller

Norges Husflidslags bunadpolitiske plattform

Formålet med bunadpolitisk plattform er å være et verktøy for tillitsvalgte og ansatte i Norges Husflidslag (NH). Dokumentet er formet av og for organisasjonen og er ment som en ressurs og støtte i arbeid og uttalelser, knyttet til våre bunadtradisjoner. Plattformen tydeliggjør organisasjonens verdier, holdninger og politiske standpunkter knyttet til bunadbruk. Den skal gi retning for arbeid, kommunikasjon og påvirkning i saker som angår bunadbruk, håndverk og kulturarv.

Bunadpolitisk plattform ble vedtatt på Norges Husflidslags landsmøte i juni 2026.

Bunadpolitisk plattform

VERDIGRUNNLAG

NH verdsetter høyt den allmenne utbredelsen av bunadene. Bunadbruk er en sentral del av Norges immaterielle kulturarv og et uttrykk for tradisjon, identitet og fellesskap. Innskrivingen av bunadbruk i Norge på UNESCOs representative liste forsterker ansvaret for å verne, videreføre og utvikle tradisjonen. Bunapolitisk plattform er avgrenset til å omhandle bunadbruk og bunadtradisjonene i Norge, som en direkte oppfølging av innskrivningen.

NH LEGGER FØLGENDE VERDIER TIL GRUNN:

- **Kulturarv:** Bunaden representerer historisk kontinuitet, regionalt og lokalt mangfold
- **Inkludering:** Bunad er for alle, uavhengig av **bakgrunn, kjønn eller tilhørighet**
- **Bunadglede:** Bunadbruk skaper stolthet, tilhørighet og fellesskap
- **Bærekraft:** Bunaden er et varig plagg basert på kvalitet, gjenbruk og ansvarlig produksjon

POLITISKE MÅL

NH arbeider for å styrke rammevilkårene for bunadbruk og tradisjonshåndverk ved å:

- påvirke myndighetene til å føre en helhetlig politikk for levende kulturarv
- arbeide for å bedre utdanningstilbud og rekruttering til bunadrelaterte håndverksfag
- vektlegge opplæringsmuligheter i regi av frivilligheten for videreføring av tradisjoner
- bedre betingelsene for håndverkere, lærlinger og små fagmiljøer
- sikre bærekraftige og transparente produksjons- og verdikjeder

INNSATSOMRÅDER

Utdanning, opplæring og rekruttering

NH arbeider for å styrke opplæring og rekruttering. Dette gjør vi i kraft av politisk påvirkning og gjennom egne tiltak. NH jobber for:

- stabile utdanningstilbud i bunadrelaterte håndverksfag over hele landet
- å ivareta geografisk og faglig bredde og kompetanse i prøvenemdene for bunadrelaterte håndverksfag.
- å bryte ned barrierer for å bli lærebedrift og at lærlingetilskuddet for tradisjonshåndverkfagene må heves betydelig
- desentralisert, praksisnær opplæring i form av kurs og læringsverksteder
- at flere skal kunne sy hele eller deler av sin egen bunad

Håndverk og kunnskap

NH arbeider for å:

- bevare og videreføre håndverksteknikker og fagkunnskap
- opprettholde kunnskap i små og rødlistede håndverksferdigheter
- styrke kunnskap om bunadenes historiske, regionale og lokale variasjoner
- synliggjøre kvaliteten i og verdien av tradisjonshåndverk

NORGES HUSFLIDSLAG

Produksjon og medlemsbutikkene

Medlemsbutikker er viktige for organisasjonens arbeid gjennom å formidle kunnskap og interesse for kvalitetshåndverk, bunadbruk og bunadtradisjonene over hele landet. Individuelle medlemmer, lokallag og medlemsbutikker skal fremme hverandre for å opprettholde tilgang på kunnskap, materialer og utstyr knyttet til produksjon av bunader.

NH arbeider for å:

- sikre tilgang på materialer, utstyr og kompetanse over hele landet
- styrke samspillet mellom håndverkere, medlemmer og butikker
- fremme lokal produksjon og seriøse aktører i tråd med norsk regelverk

Bærekraft i praksis

NH mener at bunadbruk ivaretar kulturell, sosial og miljømessig bærekraft gjennom:

- en bred og allmenn bruk over hele landet
- lang levetid, høy kvalitet, arv, omsøm og reparasjon
- åpenhet om produksjonsforhold og materialbruk
- FNs bærekraftmål om utdanning, anstendig arbeid, og ansvarlig forbruk og produksjon.

Tradisjon og utvikling

Bunadtradisjonen er levende og i endring. NH erkjenner at det kan oppstå spenninger mellom bevaring og fornyelse. Vi anser bunadbruk som kulturarv og uttrykk for identitet og fellesskap, og erkjenner at tradisjonen i noen sammenhenger også blir brukt som en politisk ytring.

NH forvalter ikke én fasit, men fremmer en tilnærming basert på:

- faglig kunnskap
- å etterstrebe respekt for mangfoldet i våre drakttradisjoner
- åpen dialog, nysgjerrighet og toleranse
- refleksjon og meningsutveksling

PRINSIPPER FOR KOMMUNIKASJON

Alle ledd i organisasjonen skal:

- bruke et inkluderende og respektfullt språk
- synliggjøre mangfold i bunadbruk
- bidra til kunnskapsbasert og nyansert formidling

NYTTIGE LENKER

ich.unesco.org/en/RL/traditional-costumes-in-norway-craftsmanship-and-social-practice-02084

husflid.no/fagsider-/bunad-og-folkedrakt

husflid.no/bunadglede

husflid.no/bunadbruk-unesco

husflid.no/bunadbruk-internasjonal-anerkjennelse

Historikk, utfyllende informasjon og definisjoner

NORGES HUSFLIDSLAG

Bakgrunn og historisk forankring

Norges Husflidslag (NH) ble etablert i 1910, men husflidsbevegelsen i Norge har røtter tilbake til første halvdel av 1800-tallet. Allerede før organisasjonen ble stiftet, eksisterte det regionale og lokale husflidsforeninger som arbeidet for å bevare og videreføre tradisjonshåndverk gjennom opplæring av produsenter, salg av produkter og formidling av god husflid. Den første store nasjonale husflidutstillingen ble arrangert i Christiania i 1835 og markerte et viktig tidsskille i offentlig anerkjennelse av håndverkets kulturelle og samfunnsmessige verdi.

Foreningene som senere samlet seg i Norges Husflidslag, kombinerte kulturarbeid og samfunnsengasjement. Dette arbeidet var både et middel og et mål i seg selv, og er fortsatt grunnleggende for organisasjonen. Dette kommer tydelig til uttrykk i vedtektenes § 1, hvor det slås fast at Norges Husflidslag arbeider for å ivareta og utvikle husflid og håndverk kulturelt, sosialt og økonomisk.

Bunadfeltets rolle i organisasjonens utvikling

Bunad og folkedrakt har hatt en sentral plass i Norges Husflidslags historie. I 1947 ble Landsnemnd for bunadsspørsmål opprettet, i dag Rådet for bunad og folkedrakt, som NH har samarbeidet tett med siden. Spørsmål knyttet til forvaltning, bruk og utvikling av bunader har fulgt organisasjonen gjennom bunadtradisjonenes rundt 150 år lange historie.

Bunadfeltet har gjennom årene vært fulgt opp gjennom fagutvalg, lokale bunadnemnder, kursvirksomhet og formidling, blant annet gjennom Magasinet Husflid. I dag tar Norges Husflidslag et helhetlig ansvar for ivaretakelsen av den sammensatte bunadhistorien, herunder arbeid med om lag 450 bunader og folkedrakter, bevaring av håndverkstradisjoner og formidling av kunnskap om både tilvirkning og bruk. Behovet for en mer samlet og strategisk tilnærming til bunadarbeidet har vært behandlet flere ganger de siste 25 årene, noe som understreker feltets betydning.

Internasjonalt ansvar og anerkjennelse

I 2014 ble Norges Husflidslag akkreditert som ekspertorganisasjon knyttet til UNESCOs konvensjon for vern av immateriell kulturarv. Dette ansvaret ble ytterligere tydeliggjort da «Bunadbruk i Norge – tradisjonshåndverk og sosial praksis» ble innskrevet på UNESCOs representative liste over immateriell kulturarv i desember 2024. Innskrivingen anerkjenner både den brede og levende bunadbruken og det store mangfoldet av lokale og regionale tradisjoner.

Det formelle ansvaret for oppfølging av vernetiltak ligger hos staten ved Kulturdepartementet, med oppdrag lagt til Kulturdirektoratet. Samtidig har politiske beslutninger på statlig, regionalt og lokalt nivå stor betydning for vern og videreføring av tradisjonene, og gir Norges Husflidslag en tydelig rolle som faglig stemme, påvirker og kunnskapsformidler.

Behov for en bunadpolitisk plattform

Med bakgrunn i organisasjonens historie, ansvar og rolle i dag, har Norges Husflidslag behov for en tydelig bunadpolitisk plattform. Plattformen skal synliggjøre organisasjonens verdier, holdninger og interesser på bunadfeltet. Plattformen gir et faglig og verdimessig grunnlag for videre utvikling, og skal være en støtte for tillitsvalgte og ansatte når organisasjonen uttaler seg og handler på vegne av fellesskapet.

Avgrensing og forankring

Norges Husflidslags bunadpolitiske plattform omhandler forhold knyttet til bunadbruk og er en direkte følge av innskrivningen av tradisjonen på UNESCOs representative liste over immateriell kulturarv, i 2024. Plattformen bygger på teksten i nominasjonen av Bunadbruk i Norge – tradisjonshåndverk og sosial praksis, og er forankret i organisasjonens interne styringsdokumenter, herunder strategisk plan, regionale og lokale planer.

Andre sentrale dokumenter for det bunadpolitiske arbeidet er Strategi for vern og videreføring av Bunadbruk i Norge, tradisjonshåndverk og sosial praksis (2025–2029) og Bunadbruk – manifest (2025) i fra samarbeidet med de andre organisasjonene om nominasjonen til UNESCO.

Verdigrunnlag

Det finnes om lag 450 bunader og folkedrakter i Norge, i tillegg til nyere festdrakter. Bunaden spiller en viktig rolle i mange menneskers identitet. I tillegg til å være kulturarv av nasjonal verdi representerer den geografisk, og ofte også familiær, tilhørighet. Samtidig er bunader uttrykk for et håndverk av høy kvalitet og et mangfold som knapt har paralleller i dagens masseproduserte klesindustri. Bunader er både kostbare og verdifulle som plagg og som bærere av personlig og kollektiv historie, og Norges Husflidslag arbeider for at kunnskapen videreføres og utvikles med respekt for tradisjonene.

Prioriterte innsatsområder

Kompetanse i bunadtilvirkerfaget kan oppnås både gjennom formell og ikke-formell opplæring. Det formelle løpet går via videregående opplæring og lærlingordning, eller gjennom dokumentert praksis og svenneprøve for voksne. I tillegg finnes et stort tilbud av kurs og opplæring innen bunad og håndverk, arrangert av Norges Husflidslag, lokal- og regionale husflidslag og andre frivillige aktører. Mye kunnskap overføres også gjennom familie og lokale tradisjonsmiljøer.

Norges Husflidslag ser at rekrutteringen til bunadtilvirkerfaget er sårbar. Små bedrifter har ofte begrenset kapasitet til å ta ansvar for lærlinger, lærlingtilskuddene er utilstrekkelige, og mangelen på faglige nettverk kan gjøre det krevende å sikre god opplæring og videreføring av kompetanse.

Tilgang på materialer og produsenter over hele landet er en viktig forutsetning for å opprettholde mangfold og kvalitet i bunadtradisjonene. Både lokal tilvirkning og industri spiller en rolle i dette arbeidet. Organisasjonens medlemsbutikker er sentrale faghandelsaktører og viktige møteplasser for kunnskap, materialer og veiledning.

Bunaden representerer bærekraft i praksis. Den er laget for å vare gjennom generasjoner og består av materialer og håndverk av høy kvalitet. Samtidig må det være økonomisk bærekraftig å leve av små håndverksfag og lokal produksjon. Økt interesse for bunadbruk gir bedre livsgrunnlag for håndverkere som ønsker å produsere kvalitetsvarer lokalt.

Bunadtradisjonen er levende og i utvikling. God kunnskap om både nasjonale og lokale tradisjoner gir trygghet i bruk og forståelse for tradisjonens rammer. Norges Husflidslag vil gjennom formidling og opplæring bidra til å videreføre mangfoldet i tradisjonene og til at utvikling skjer med faglighet, bevissthet og respekt for håndverket.

Definisjoner

Kilde: Norsk institutt for bunad og folkedrakt

Bunad: Bunad er fest- og høytidsdrakter som har sitt opphav i folkedraktene, men som blir brukt av moderne mennesker som går i motepreget tøy til daglig. Bunadene kan forholde seg i ulik grad til de eldre folkedraktene.

Folkedrakt: Folkedrakt betegner de tradisjonsbundne draktene som folk på landsbygdene brukte i det før-industrielle Norge. Mens motedrakten i samtiden var utadvendt, er folkedrakttradisjonen innadvendt i den forstand at en hentet mange av impulsene lokalt og regionalt. En folkedrakttradisjon var annerledes enn moten i samtiden, og fra draktskikker i andre bygder.

Festdrakt: En festdrakt er en drakt som kan ha bunadliknende trekk, men som ofte ikke bygger på noen spesifikke drakttradisjoner. En festdrakt er også gjerne nasjonal, og har derfor ikke lokale særtrekk.